

FRANSIZ ASKERLERIYLE BIRLIKTE ERMENILERIN
AYINTAB, MARAS VE ADANA CIVARINDA MÜSLÜMAN
AHÂLİYE ZULÜM YAPTIKLARI

Ayıntab civarındaki Büyükarablar köyüne giren içlerinde Ermenilerin de bulunduğu yüz elli kişilik bir Fransız müfrezesinin evlerin kapısını kırarak mal ve ırza tasallut etmeleri üzerine köylülerin civar köylere ve dağlara kaçtıkları ancak sabahleyin evlerine dönmektedir iken köylülere makineli tüfekle yaylım ateşi açıldığı; Maraş'ta da Fransızlarla birlikte Ermenilerin balkı katlettiği ve ahâlinin şehirden dışarı çıkamayıp kasabanın top ateşiyle tahrip edildiği ayrıca Maraş'a yardıma gelen ahâlinin de top ve mitralyöz ateşi nedeniyle şehre giremediği; Adana ve havalisinde de durumun tahammül edilemez bir hal aldığı, bazı köylerin yakılıp, Ermeni köylülerinin silahlandırılarak Müslümanlar üzerine saldırtıldığı; Maraş faciasının yurttaki büyük bir infiala yol açtığı ve balkın protesto gösterilerinde bulunarak bir an önce bu olayların sona erdirilmesini istedikleri.

***Oppressions Committed by Armenians and French soldiers in
the Neighborhood of Ayıntab, Maraş
and Adana Against Muslim Population.***

Upon the entering of a French detachment of a hundred and fifty soldiers among them Armenians the village of Büyükarablar in the neighborhood of Ayıntab, breaking down the doors of houses dishonoring women and looting goods, the villagers took to the mountains but when returned in the morning to their houses they were exposed to machine-guns volleys of the detachment; in Maraş Armenians together with French slaughtered the population which, unable to leave, remained in the city which was destroyed by the detachment's artillery and besides, people who hurried to bring help to Maraş were barred by cannons and machine guns fire from entering the city; the situation in Adana and its neighbours became unbearable to Muslim population and some of the villages were also burnt up; Armenian villagers were armed and sent to attack Muslims; the horrors perpetrated in Maraş aroused great indignation and the Muslim population staged large manifestations asking to put on end to these tragic events.

11 Ca. 1338 (I. II. 1920)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Kalem-i Mahsûs
8964/66

Huzûr-ı Sâmî-i Hazret-i Sadâret-penâhiye

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

31 Kanûn-ı Sâni [1]336 târihli ve 8961 numaralı tezkire-i çâkerâneme zeylidir. Mar'aş'da ahîren vukû'a gelen fecâyî'den dolayı ahâlinin galeyâna gelerek

hükümet ve beledî dâ'ireleri önünde bir ictimâ' akd ile bu hâle bir an evvel nihâyet verilmesini talep ettikleri ve cevâb vürûduna kadar dağılmayacaklarını musırran ifade ettikleri Amasya Mutasarrıflığı'ndan bildirildiği gibi Sivas Vilâyeti'nden alınan telgrafnâmede de heyecân içinde buldukları anlaşılan Amasya halkıyla Sivas ahâlîsine hükümet-i merkeziyyece teşebbüsât-ı lâzimedede bulunulduğu yolunda tahrîren ve şifâhen te'mînât-ı kaviyye i'tâ edilmiş ise de teşebbüsât-ı vâkı'anın âsâr-ı fi'liyyesi görülmedikçe ve Mar'aş mezâliminin durdurulduğuna ve o havâlideki kuvve-i işgâliyyenin çekilip gittiğine dâ'ir ma'lûmât-ı resmiyye alınmadıkça dindâşlarını kurtarmak yâhûd ölmek için oraya gitmek azminden kat'iyen ferâgat edemeyeceklerini ve bunun için de nihâyet beş gün kadar intizâr edeceklerini ifade ettikleri Ayntab'dan kolordu kumandanlığına gelen telgrafnâmede ise Mar'aş ve havâlisinde Fransızların vürûduyla başlayan fecâyi'in durması ve her türlü fenâlıkların önünün alınabilmesi için kuvve-i askeriyye i'zâmı talep olduğu anlaşıldığı beyânıyla günden güne kesb-i ciddiyet ve vehâmet etmekte olan şu ahvâle karşı tedâbir-i âcile ittihâz olunmağla beraber metâlib-i meşrû'ada bulunmakta olan ahâlînin tatmîn-i kulûbu için teşebbüsât-ı vâkı'a neticesinden ma'lûmat i'tâsı iş'âr ve o havâlideki işgâl kuvvetinin sû-i idâre ve efkâr-ı istilâ-cûyânesinden ve istihdâm olunan gönüllü Ermeni efrâdının ahâlî-i İslâmiyyeye karşı gösterdikleri mu'âmelât-ı intikâm-cûyânededen nâşî bir müddetden beri Mar'aş'da sokak muhârebeleri hâlinde muhâsemâtın devâm etmekte ve top ve mitralyözlerle şehrin bazı mahalleri dögölmekte ve bu yüzden bî-günâh olan bir takım nisvân ve sıbyânın telef olmakda bulunduğu istihbâr kılınmakta olmasından dolayı ahâlînin heyecân içinde buldukları da Ayntab Mutasarrıflığı'ndan başkaca izbâr kılınmış ve Trakya Paşaeli Müdâfa'a-i Hukûk-ı Milliye Cem'iyyeti Hey'et-i Merkeziyyesi'nden gelen telgrafnâmede de Mar'aş'daki mezâlim ve kıtâlin derhâl men'iyile müsebbiblerinin cezâlandırılması lüzûmu ricâ edilmiştir. İş'ârâtı vâkı'aya nazaran Mar'aş fâci'asının ahâlî-i İslâmiyye üzerinde pek derin bir hiss-i infî'âl tevliid ettiği anlaşılıp her ne kadar hükümetçe teşebbüsât-ı lâzime icrâ edilmekte bulunduğu yolunda icâb eden vilâyât ve elviyyeye te'mînât-ı mukteziyye i'tâ olunmakta ise de fâci'a-i mezkûrenin müddet-i kalîle zarfında önüne geçilmez ise daha büyük fenâlıkların zuhûru pek muhtemel olduğundan şîme-i medeniyet ve insâniyetle gayr-i kâbil-i te'lîf olan şu ahvâl-i mezkûreye bir an evvel nihâyet verilmesi esbâbının te'mîni sûret-i mahsûsada temennî olunur. Keyfiyet Hâriciye Nezâret-i Celîlesi'ne de yazılmıştır. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l emrindir.

Fî 10 Cemâziye'l-evvel sene [1]338 ve
Fî 1 Şubat sene [1]336

Dâhiliye Nâzırı
Bende
Mehmed Şerif

**Erkân-ı Harbiyye-i
Umûmiyye Dâ'iresi
Şu'be: 1**

Sûret

Diyarbakır'dan Harbiye Nezâretine mevrûd şifrenin ballidîr.

Ayntab civârındaki Büyükarablar köyü vak'ası hakkında Ayntab kaleminin raporu ber vech-i âtidir:

1- Sakçaközü'ne müteveccihen şehr-i hâlin on ikisinde Ayntab'dan hareket eden piyâde bir takım süvâri ve dört cebel topuyla altı makineli tüfengden mürekkeb olan yüz elli kişilik bir Fransız müfrezesi 12/13 gecesî sâ'at yedide Büyükarablar köyüne vâsıl olup gerek Fransız ve gerekse bu müfrezedeki Ermeniler evlerin kapılarını kırarak mal ve ırza tasalluta başlayınca köylüler civâr köylere ve dağlara ilticâyâ mecbûr sabâhleyin müfreze yoluna devâm ederek köy nihâyeti köyden bir kilometre kadar açıldıktan sonra köylere avdet etmekde olan ahâlî üzerine makineli tüfeng ateşi edilerek köylülerden bir maktûl iki mecrûh olmuştur. Ayntab mutasarrıfının riyâsetinde ve Fransızlardan iki yüzbaşının refâkatiyle yapılan tahkikâtta bu husûs sâbit olmuştur. Müfrezenin yollarda müsâdemeye tutuştuğu ve bir çok zâyî'atla Sakçaközü'ne vardığı haber alınmışsa da henüz iyice mes'ele anlaşılammıştır.

2- Bu mes'ele üzerine Kilis'deki Senegalli taburunun üç bölüğü Ayntab'a ve Legion d' Orient Bölüğü de Fatma'ya [Fatmalı] gitmiştir. Bu bölüğün İslahiye tarîkiyle Sakçaközü'ne gitmesi muhtemeldir. Kezâ Fatma[lı]'dan bir taburla dört toplu bir sahra bataryası Ayntab'a gelmiştir. Fransızların Sakçaközü'nde kuvvet toplayarak Büyükarablar civârındaki kurâyı te'dib edeceklerine ihtimâl verilmekte bulunduğu ma'rûzdur. Harekât 123/112 Harbiye Nezâreti'ne mücâvir kolordulara arz edilmiştir.

Fî 22 Kânûn-ı Sâni sene [1]336

Onüçüncü Kolordu Kumandanı

Ahmed Cevdet

**Erkân-ı Harbiyye-i
Umûmiyye Dâ'iresi**

Sûret

Konya'dan:Harbiye Nezâretine

1- 21/Kânûn-ı Sâni/[13]36 târîhinden beri Mar'aş'da Fransız ve Ermenilerin İslâmlara karşı fecî kıtaller icrâ etmekde oldukları haber alınıyor. Câmî'a-i Osmâniyye'den ayrılmamak için mücâdele eden ve esliha ve cebhâne'den mahrûm bulunan ahâlî kadın, aceze ve çocukların Fransız ve Ermeniler tarafından mebzûl vesâ'it-i harbiyye ile imhâ edilmesinin men'î esbâbının istikmâl buyurulması.

2- Mar'aş kıtâli Adana vesâ'ir havâliye sirâyet eylemek üzeredir. Nefs-i Adana'daki tazyikât tahammül edilemez bir hâl almıştır. İslahiye ve civârında

Ceceli, Sarılar, Karalar nâm köylerin yanmakda olduğu bu köylerin mevâşî ve eşyâsının Osmaniye'ye getirilerek bi'l-müzâyede satıldığı, Hasanbeyli'de ve o havâlideki bütün Ermeni köylerinin teslîh edilerek Müslümanlar üzerine saldırıldığı ve hâtır ve hayâle gelmeyen zulm ü te'addiler yapılmakta olduğu ahîren Adana'dan haber alınmıştır.

3- Mar'aş'a tâbi' ve Adana havâlisinde İslâmlara karşı devâm eden kıtâl hasebiyle efkâr-ı ahâlî galeyânda olup hükûmet-i merkeziyenin teşebbüsât-ı âcilesine intizâr edilmekte olduğu ma'rûzdur.

4- Nezâret-i celîye ve kolordulara yazılmıştır.

Fî 26-27/Kânûn-ı Sâni/[13]36

12. K. [Kolordu] Kumandanı
Fahreddin

Sivas'dan: Harbiye Nezâretine

1- Kolordu mıntkasında hâdise olmamıştır.

2- Mahallinden Elbistan'a verilen ve yekdiğerini te'yîd eden haberlere nazaran Mar'aş dâhilinden hârice ahâlî çıkamamaktadır. Altı yerden zuhûr eden yangın etrâfa sirâyet etmektedir. Mar'aş'a daha yüz elli kadar kuvvetle büyük bir top ve on beş araba cebhâne gelerek bi't-tahsîs bu yeni topla kasaba tahrib edilmekte imiş. Binâ'en-aleyh Mar'aş 24/1/[13]36 günü elim bir sûrette yaşamıştır.

3- Harbiye Nezâreti ile mücâvir kolordulara yazılmıştır.

Fî 25 Kânûn-ı Sâni sene [13]36

3. K. [Kolordu] Kumandanı
Selahaddin

Sivas'dan: Harbiye Nezâretine

1- Kolordu mıntkasında yeniden şâyân-ı arz bir hâdise olmamıştır.

2- Mar'aş'dan Elbistan'a gelen 25-26/1/[13]36 târihli rapor hülâsaten ber vech-i âtî tahkik edilmektedir:

Mar'aş'daki müsâdemeyi veya yangınları işiden ve gören etrâf ahâlî-i Müslimesi Mar'aş'a takarrüblerinde top ve mitralyöz ateşleriyle karşılandıkları için kasabaya girememişler ise de Mar'aş'ı muhâsara etmişlerdir. Pazarcık tarafından gelenler kasabanın şimâli, Bertiz havâlîsinden gelenlerde şimâl ve garb cihetlerini kuşatmışlardır. Muhâsîrin ve mahsûrinin kuvve-i ma'neviyeleri fevka'l-âdedir. Aralarında muhâbere te'mîn edilmiştir. 24/1/[13]36 da Beloğlu tarîkiyle ve 150 Fransız neferi muhâfazasında İslahiye'den gönderilen cebhâne ve mühimmât yüklü 12 arabanın yolda zabt edilmiş ve muhâfızlarının kolları bağlanarak geriye döndürüldüğü ve ahâlîye ta'arruz ve ateşle mukabele edenlerin itlâf edildiği

bildirilmiştir. Mar'aş etrâfında tensik ve umûmi bir hücumâ hazırlanmakda olan Kuvvâ-yı Milliyye evvel-emirde beyhûde kan dökülmemesi için kuvve-i işgâliyye kumandanına mühletli bir protesto göndermişler ve cevâba intizârda bulunmuşlardır.

3- Muhtâc-ı tahkik olan bu rapora nazaran da civâr ahâlînin başlarına aynı âkibet geleceği mülâhazasıyla tamâmen galeyâna gelerek Mar'aş'daki kardâşlarını herçi-bâd-âbâd kurtarmağa koşduğu ve bunun Ayntab ve Kilis gibi havâliye de sirâyeti ve beyhûde kan akması mümkün görüldüğü ma'rûzdur. Kolordulara yazılmışdır.

Fî 26 Kânûn-ı Sâni sene [13]36

3. K. [Kolordu] Kumandanı
Selahaddin

Sivas'dan Harbiye Nezâretine

Mar'aş mutasarrıf vekâletinden ber vech-i âti telgraf sûretidir: ifâ-yı muktezâsına delâlet buyurulması mercûdur. Civâr kolordulara yazılmışdır. Fî 26 Kânûn-ı Sâni sene [13]36

3. K. [Kolordu] Kumandanı
Selahaddin

Bugün dahi akşama kadar Mar'aş şehri mevâki'-i müte'addideden bombardıman edilerek bir çok yangınlar zuhûr etmiş ve hâlen devam etmekte bulunmuşdur. Katli'âmdan korkan ahâlî müdâfa'aya devam etmekte olduğu.

Fî 25 Kânûn-ı Sâni sene [13]36

Mutasarrıf Vekili
Cevdet

BOA. BEO. Siyasî 345945